

Anvendelse af kræftfremkaldende stoffer og materialer om bord i skibe

Når du anvender kræftfremkaldende stoffer og materialer om bord, skal du tage en række forholdsregler.

Denne pjece fortæller, hvordan Søfartsstyrelsens regler kan bruges i praksis. Den indeholder en checkliste med 6 punkter, du kan gå frem efter, før du skal arbejde med stoffer og materialer.

Bagerst finder du en alfabetisk liste over de kræftfremkaldende stoffer, der er de mest anvendte om bord i skibe.

Der findes en tilsvarende pjece om transport af kræftfremkaldende stoffer og materialer som last om bord i skibe.

Her skaffer man sig viden

Inden man køber og bruger kemiske produkter, er det vigtigt at vide om de er farlige, herunder om de er kræftfremkaldende.

I første omgang kan du læse på fareetiketten. Etiketten kan være mærket med en af følgende tre sætninger:

1. "Mulighed for varig skade på helbredet" (R40)
2. "Kan fremkalde kræft" (R45)
3. "Kan fremkalde kræft ved indånding" (R49)

Det er dog kun en del af de kræftfremkaldende stoffer, der skal være mærket på etiketten, derfor er du nødt til også at checke arbejdspladsbrugsanvisningens oplysninger om sundhedsskadelige virkninger. Navnene på de stoffer, der gør produktet farligt, skal fremgå af arbejdspladsbrugsanvisningen og etiketten.

Reglerne

Omkring 400 stoffer anses i Danmark i dag for at være kræftfremkaldende. De er alle sammen nævnt i bilag 1 i den forskrift, som populært kaldes Kræftforskriften (Teknisk forskrift om arbejdsmiljø i skibe, "Meddelelser for Søfartsstyrelsens A", kapitel II C om Kræftfremkaldende stoffer og materialer herunder asbest og mutagener).

Mange af de stoffer, der findes i Kræftforskriften, vil du dog aldrig møde ved arbejde om bord. Derfor er der udarbejdet en liste over de kræftfremkaldende stoffer, du har størst sandsynlighed for at støde på.

Du finder listen i alfabetisk orden på bagsiden af denne pjece.

Listen vil ikke med sikkerhed være dækkende for alt, hvad der bruges af kræftfremkaldende stoffer og materialer om bord. Så hvis du skal anvende specielle produkter, er det derfor nødvendigt at undersøge, om de forskellige indholdsstoffer er med i Kræftforskriften. Forskriften ændres i takt

med udviklingen. Oplysning om ændringer til Kræftforskriften gives i Meddelelser fra Søfartsstyrelsen.

Arbejdsprocesser

Du skal vide, at der ved visse arbejdsprocesser kan udvikles kræftfremkaldende stoffer og materialer. Også fra helt almindelige produkter, som du måske anser for ufarlige.

Det gælder specielt ved opvarmning eller forbrænding af olieprodukter. Her kan der dannes kræftfremkaldende stoffer og materialer (udstødningsgasser fra benzin- og dieselmotorer samt brugt motorolie).

Disse kan fx optages ved:

- hudkontakt (brugte motorolier) og
- indånding af partikler (dieseludstødning).

En arbejdspladsvurdering (APV) hjælper med til at finde og fjerne risikoen

Det vil være en stor fordel, hvis dit rederi sørger for en bevidst styring af alle kemikalieindkøb og på forhånd sikrer sig, at produkterne ikke indeholder kræftfremkaldende stoffer.

Et kræftfremkaldende stof kan ofte - uden problemer - erstattes med et ufarligt eller i hvert fald mindre farligt stof. Hvis dette er tilfældet, skal det pågældende stof erstattes. Hvis dette i specielle tilfælde ikke kan lade sig gøre, skal det skriftligt begrundes over for sikkerhedsorganisationen.

Hvis det er nødvendigt at anvende et kræftfremkaldende stof eller materiale, eller hvis det kræftfremkaldende stof udvikles ved en arbejdsproces, skal der altid udarbejdes en skriftlig arbejdspladsvurdering. Sikkerhedsorganisationen skal inddrages i arbejdet.

Arbejdspladsvurderingen skal sikre, at du ikke bliver udsat for påvirkning fra kræftfremkaldende stoffer. Det betyder, at der skal anvendes arbejdsmetoder, der udelukker eller begrænser forureningen mest muligt - i specielle tilfælde skal arbejdet foregå i et lukket system. Stoffet hydrazin, der tidligere i nogle skibe anvendtes som tilsætning til kedelvandet er nu forbudt.

Hvis man skal arbejde med kræftfremkaldende stoffer, er der også generelle krav til bl.a. mærkning af affald og til alarm på ventilationsanlæg.

Der gælder særlige regler for arbejde med asbest - disse regler fremgår af Kræftforskriftens bilag 2 og 3.

Søfartens Arbejdsmiljøråd har udarbejdet eksempler på konkrete arbejdspladsvurderinger for kræftfremkaldende stoffer. Dem kan du bruge som inspiration, når din sikkerhedsorganisation skal i gang.

Hvis du har spørgsmål kan du kontakte:

- Søfartens Arbejdsmiljøråd på tlf. 33 11 18 33, fax 33 11 14 60
- Fiskeriets Arbejdsmiljøråd på tlf. 75 18 05 66, fax 75 18 05 75.

Gå systematisk frem – checkliste

Nedenstående checkliste kan hjælpe dig med at finde ud af, om der er kræftfremkaldende stoffer i et produkt – og hvad du skal gøre, inden du skal arbejde med det.

1. Check etiket og arbejdspladsbrugsanvisning. Se efter advarslerne ”Mulighed for varig skade på helbredet” (R40), ”Kan fremkalde kræft” (R45) eller ”Kan fremkalde kræft ved indånding” (R49) på etiketten. Se også i arbejdspladsbrugsanvisningens afsnit om ”sundhedsskadelige virkninger”.
2. Hvis der ikke står noget om kræftisiko, så føl dig alligevel ikke sikker. Hvis du køber ind i udlandet, er det ikke sikkert, at de har klassificeret alle de kræftfremkaldende stoffer på samme måde, som vi har gjort i Danmark. Og der opdages hele tiden nye kræftfremkaldende stoffer. Check derfor hellere om de indholdsstoffer, der er nævnt på etiketten eller i brugsanvisningen, skulle være med på listen bag i denne pjece eller eventuelt i bilag 1 til Kræftforskriften.
3. Hvis det fremgår af etiketten eller arbejdspladsbrugsanvisningen, at produktet indeholder - eller ved brug udvikler stoffer eller materialer - der er med på listen over kræftfremkaldende stoffer, så lad være med at bruge produktet. Medmindre det af tekniske grunde er strengt nødvendigt.
4. Hvis det ikke af tekniske grunde er muligt at erstatte produktet med et mindre farligt, skal dette skriftligt dokumenteres overfor skibets sikkerhedsorganisation.
5. Hvis det alligevel skulle vise sig nødvendigt at bruge produktet, skal man følge kræftforskriftens bestemmelser. Herunder sørge for at der udarbejdes en skriftlig arbejdspladsvurdering (APV).
6. Forskriften siger bl.a., at man ved tekniske foranstaltninger skal sikre, at arbejdstagerne ikke udsættes for støv, dampe eller røg fra produktet. Hvis det ikke er teknisk muligt effektivt at undgå udsættelse, skal der suppleres med egnede personlige værnemidler og særligt arbejdstøj.

Udgivet 2007 af

SØFARTSSTYRELSEN
Vermundsgade 38 C
2100 København Ø
Telefon 39 17 44 00
Telefax 39 17 44 01

Udvalgte stoffer der anses for at være kræftfremkaldende

Acrylamid
4-Aminobiphenyl og salte heraf (F)
Anilin
Asbest (F)
Benzen (F)
Benzidin-baserede farvestoffer (F)
Bis(2-chlorethyl)ether se 2,2'-Dichlordiethylether
Bis(chlormethyl)ether*
Blyacetat
Blychromat se Chrom VI-forbindelser
Blyphosphat
Blysubacetat
1,3-Butadien*
Butan, der indeholder > 0,1 % 1,3 butadien*
Cadmiumforbindelser uorganiske* (herunder bl.a. cadmiumsulfid)
Carbontetrachlorid se tetrachlormethan
Chloroform (F)
Chrom VI-forbindelser* (herunder bl.a. blychromat, strontiumchromat, zinkchromat)
1,2- Dibromethan*
2,2'-Dichlordiethylether
1,2- Dichloretan*
1,1-Dichlorethen
Dichlormethan(F)
Dieselbrændstof til marinemotorer
2,4 og 2,6- Diisocyanattoluen (TDI)
N,N Dimethylformamid
1,4-Dioxan*
Epichlorhydrin*
Formaldehyd (F)
Glasuldsfibre se Syntetiske mineralfibre
Hydrazin og salte heraf (F)
Isobutan, der indeholder > 0,1 % 1,3- butadien*
Isopren
4,4-Methylenbis-(2-chloranilin) (MOCA) og salte heraf*
Methylenchlorid se Dichlormethan
4,4'-Methylendianilin*(Araldit hærder 972)
Nikkelforbindelser herunder bl.a. nikkelstøv*
Nitrobenzen
2- Nitropropan*
Stenkulstjære
Strontiumchromat (Pigment yellow 32) se Chrom VI-forbindelser
Styren*
Syntetiske mineralfibre*
Tetrachlorethen (F)
Tetrachlorethylen se Tetrachlorethen

Tetrachlormethan (F)
Zinkchromat se Chrom VI-forbindelser

Det er forbudt at anvende de stoffer der er mærket F. For de stoffer og materialer, der er mærket *, gælder særlige strenge bestemmelser. Vedrørende de særlige bestemmelser, se Kræftforskriftens bilag 1, der indeholder en fuldstændig liste.